

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egy évre	16 kor.
Hogyedévre	4 "
Helyben kassza keréve:	
Egy évre	20 kor.
Hogyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egy évre	24 kor.
Hogyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétvége
kivéve utáni napok kivételével

Beosztás és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáca-utca 3

A szerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatására
vagy megöröklésére nem vállalkozik.

Előzetesek és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Nagyvárad, július 21. 1903.

+ XIII. Leo.

Oroszlán volt a neve — s most az oroszlán holtteste körül egy világ áll zokogva.

Midőn e perczen halála hírére vesszük, megdöbbenéssel hull ki kezeinkből a toll.

Megszoktuk őt egyházunk élén ragyogni látni. Hiszen hányan vagyunk, a kik mióta eszmélünk, XIII. Leót tudtuk pápánknak! Hányan vagyunk, a kik nem élünk annyit, mint a hány évig ő pápa volt. Az egykor gyöngé főpap, kinek alig pár évet jósoltak, egy emberöltőn át viselte Szent Péter keresztjét s kinek halála 25 év előtt alig lepelt volna meg valakit, annak elmulása ma megrázza a világot kelettől nyugatig.

A Vezuv háborog — a sápadt néptömegek remegve látták ebben előre a pápa halálának jelét. Ma a néphit még a természetet is megindulni látja a nagy pápa halálakor — s 25 évvel ezelőtt alig pár évet jósoltak neki, a legközbösebb arcczal.

Honnan e különbség? Huszonöt éve közömbösen tartották üterén a kezüket a politikusok, ma pedig az elröppent lélek után sóhajt zokogva az egész világ.

Az üter — és a lélek. Ime a különbség.

Mikor megválasztották, Pecci Joachim volt, a legbetegesebb a bibornokok közt. S lön belőle Leo, oroszlán, az ujkor egyik legnagyobb pápája. Nem üterén tartották többé kezüket, hanem szelleme magas röptét csodálták. Nem éveit, hanem alkotásait számolták. S nem testi gyöngesége, hanem lelki ereje, mély belátása ragadta bámulatra az egész világot.

Király volt. Trónja magasából, utólérhetlen fönségből látta az egész világot. Rabbá téve, üldöztetve, megfosztva a szuverénitás legelemből föltételeit: a szabadságtól — felségesebb alakja az ujkori förténelemnek, mint összes kortársai. A hatalmas Bismarck, a ki büszkén hirdette, hogy csak Istentől fél, senki mástól e világon: meghajolt szelleme előtt. A foglyot hódolattal látogatták meg a leghatalmasabb fejedelmek s elismerték Isten földi helytartójának tekintélyét. A Vatikánt el sem hagyva, nagyobb hódításokat tett, mint bármelyik uralkodó s nemesebb fegyverekkel aratott diadalt, mint az összes hadvezérek és politikusok. A lelkek birodalmában az igazságnak hódított világrészeket — méltó, hogy könnyezve királyok állják körül ravatalát, a ki királyok királya volt méltóságra és lélekre egyaránt.

Főpap volt. Apostol. Mig a világ az ő gyenge testének betegségét leste, addig ő a beteg lelkek felé fordította aggódó tekintetét. Mint egykor a nemzetek apostola, Szent Pál körülhordozta Krisztus keresztjét messze földre: úgy Leo is az egész világnak volt apostola. A hol a szakadás, az eretnekség ledöntötte a keresztet, ő ott szerzett a Megfeszítettnek újabb dicsőséget. A vad feketék s a művelt germánok közt egyaránt fölemelte a keresztet s a természet egyszerű fiainak is, a művelődés élén haladó nemzeteknek is ugyanazon egy keresztet mutatta örök czélul. Elküldte papjait, fölfegyverezvén őket az igazsággal s az igazság győzelmesen halad ma előre a pogány Afrikában és Kinában s a protestáns Németországban, Hollandban, Angliában, Amerikában és Ausztráliában. A világ apostola volt ő, ki a modern élet rettenetes küzdelmei közt nem szünt meg egyre biztatni a beteg, csüggedő emberi lelket: A kereszthez! In hoc signo vinces!

És nyomában apostoli buzgalmu férfiak serege támadt, kik tovább hirdették a Leo bölcsesége által szórt magvakat. Világszerte megindult a katolikus élet felpozdulése, kezdve a tudomány elvont tételeinek katolikus szellemű vizsgálatától a szociális mozgalomnak praktikus keresztény mederbe tereléséig. Nagy munka ez akkor, a mikor a szociálisták vörös lobogója a kereszt ellenében lobog s diadalmasan kíván lengeni az egyház újabb Kálváriáján. Nagy munka volt, apostoli buzgalmu férfiak kellett hozzá, kik átérték a legnagyobbnak, a Pápának szellemét. A munka sikerült — s ma apostolok utódjai legigazabb könnyeiket áldozzák mesterüknek, az apostolfejedelem egyik legnagyobb utódjának koporsójánál.

Királyok könnyei — apostolok könnyei — van ennél meghatóbb, megkapóbb elsiratás?

Van.

Mig e sorokat írom, künn a székesegyház öreg harangja bűgva, kongva kesereg: Mortuum plongo. Sorban utána megkondul minden plébánia-templom, minden kápolna harangja, országsszerte harangzugással telik meg a levegő: Requiem aeternam dona Ei Domine! S zárdában és urilakásban, kunyhóban és palotában egyforma buzgósággal száll ég felé az ima: És az örök világosság fényeskedjék Neki!

A szeretet imádkozik. A világ szeretete fohászodik. A nemzetek szeretete emlékezik hálával.

A hivek siratják pásztorukat, a szenvedők, szerencsétlenek a szívet, mely csak értük dobogott. Ez a könny a legforróbb, ez az ima a legbuzgóbb.

XIII. Leo a királyok fölött is, mint igazi apostol, szívével hivei közt maradt. Hiveinek lelkiüdvé, boldogulása foglalkoztatta nehéz gondoktól fáradt elméjét szüntelenül. Hiszen fogoly volt: tudta, mit tesz a hatalmasoktól elnyomva lenni. Beteg volt, tudta, mit tesz szenvedni. Volt szíve, hiszen édes anyja arcképe alatt adta át lelkét Teremtőjének, tudta, mi kell a nemesen érző szívnek. A betegnek, az elnyomottnak, az igaz léleknek atyja, pásztorja volt — kicsinyeknek forró könnyei áztatják ravatalát.

A lélek pedig száll Urához, Teremtőjéhez. Halkan, nesztelenül hagyja el porhüvelyét, követve a királyok, az apostolok és a szenvedők könnyeitől. Röpül, szédítő sebességgel fölfelé, az örök czélhoz.

A fellegek ezüst fodrain egy perczre megállva, visszatekint a lélek még egyszer az elhagyott fényre — s ime, a királyok könnyei már elmaradtak. Visszavágytak a dicsőségnek muló fényéhez.

Száll a lélek tovább, percenkint csillogok miriádjai közt suhanván át. A világegyetem határán, az utolsó csillagon, a végtelennek küszöbén ismét megáll egy pillanatra s visszatekint az egymás ragyogásában tündöklő világokra, hol egy szerény kis bolygón Isten végtelen kegyelméből az Ő egyszülött Fiának helytartója volt — s ime, az apostolok könyei is elhagyták. Visszaszálltak erre a kis bolygóra, szükség van itt reájuk, hogy gyógyszerre, enyhítő cseppekké legyenek sajtó sebekre.

Egyedül száll a hófehér lélek. Teremtője, Atyja elé — csak a szenvedők könnyei kísérik. Azok el nem hagyják, hiszen ő törölte le e könnyeket s vezette a kétségbeesett, homályos szemek tekintetét az Ég tiszta világossága felé. Ezek a könnyek csak őt illetik. Megannyi apró csillagként ragyognak körülötte, előtte, mögötte, hirdetőn nem nagyságát, nem fenségét, hanem csak egyedül a Pásztornak szeretetét. Hiszen Ahhoz sietnek, a kinek minden szava, minden példája az örök szeretet szava. . . . S a könnyeken egyszerre égi világosság sugara vág keresztül és a megdicsőült lélek felé szól az Itélet szava:

— Jöjj, Atyámnak áldottja!

*

Imádkozzunk. Istennél a lélek. Példája, nagysága csak most fogja igazán gyakorolni vonzerejét, mikor szellemét az örök világosság fényében kell keresnünk. Boldog lesz a kor, mely XIII. Leo szellemét megértve, a mint most könnyekkel, úgy akkor tettekkkel követheti lelkét az örök Igazságig. Mert bizony ama kornak is fog szólni az Itélet:

— Ez az én Atyám áldott országa. Imádkozzunk.

Dr. K. A.

XIII. Leo pápa életrajza.

Gyermekkora és ifjúsága.

XIII. Leo pápa, családi nevén Pecci (olv. Peccsi) Joakim gróf, 1810. márczius 2-án született Olaszországnak Carpineto helységében. Édes atya Pecci Lajos Domokos gróf volt, édes anyja Prosperi Busi Anna, egy szentéletű asszony, ki a szegényeket kiapadhatatlan jósággal segítette.

Szülei a kis Joakimot a leggondosabb valóságos nevelésben részesítették, kinek még hat testvére volt, kik közül a kis Joakim különös szeretettel József bátyja iránt viseltetett, akivel együtt került 1818-ban a viterbói kollegiumba, hol a tudós és szentéletű jezsuita-atyák gondjaira bízott.

Innét 1825-ben az ugynevezett Gergelyegyetemre ment Rómába, s évek múltán mint a hittudományok doktora hagyta el az intézetet, hogy a nemesek egyházi akadémiájában töltsze be tanulmányait, s 1835-ben a theologiai doktoratus mellett megszerezve a polgári és egyházi jog tudori fokozatát is, befejezte tanulmányait.

Tanulmányai befejeztével a fiatal Pecci Joakim, követve lelkének vágyát, szívének lelkesedését, a papi pályára lépett s 1837. december 31-én áldozópappá szenteltetett fel.

Innét kezdve Pecci Joakim gróf élete az Egyházé, az Egyház szolgálatába lépett s birva az akkori pápának, XVI. Gergelynek teljes bizalmát, nehéz állásokban, súlyos viszonyok között hűséggel, lelkesedéssel, tapintattal és bölcseséggel, egyesítve szolgálta Egyháza ügyeit, érdekeit.

Elsőben Benevent hercegségnek, majd Spoletonak lett kormányzója, később a belga udvarhoz pápai követnek neveztetett ki, azután pedig Perugia püspökévé lett. Fáradság nélkül szorgalma, tudománya és bölcsességével minden állásokban Egyháznak csak dicsőséget szerzett s csak az ő kiváló érdemeit szaporította.

Perugiai missziók.

Alig hogy Pecci elfoglalta püspöki székét egész Olaszországban mindenfelé nyugtalankodások kezdődtek a politikai élet terén. Az olaszok célul tűzték ki a pápa világi uralmának lerontását és Olaszország egységesítését s ezt a céljukat el is érték.

Pecci székhelye, Perugia, sem maradt érintetlenül a kor szellemétől s ott is, mint Rómában s az egyházi állam egyéb területein, véres összetűzésekben mérkőzött a régi és új uralom egymással való küzdelme. Maga a

püspök is nem egyszer forgott életveszélyben, mert a nép, mely őt beaonulásakor hozsannával fogadta, most halálra kereste. A Gondviselés azonban őrködött élete felett.

1848—1854-ig, csekély félbeszakítással, pusztító csapások dulták Pecci egyházmegyéjének területét és hiveit. Előbb a forradalom és háboru iszonyai, majd vízáradások és éhség, ismét földrengés és ragályos betegségek. A püspök mindezekben hűséges pástora és szerető jótékony atya volt a gondjaira bizottaknak s nemcsak arra törekedett, hogy lelkeket, hanem arra is, hogy testök szükségét és nyomorát is megennyhitse. Az irgalmas szeretet szép példáit adta azzal, hogy Perugia szegényeinek sajátkezüleg osztogató az ételt s utóbb, mikor a csapások megszűntek, az ily vészhozó időkben bekövetkezett lelki elvadás ellen a szószékről és főpásztori levelekben küzdött és hirdető Krisztus szelid tanait.

Kimagasló egyházi érdemeiért aztán 1853. évi december hó 17-én IX. Pius pápa a legnagyobb egyházi méltóságra emelte, bibornokká nevezvén ki őt. 1877-ben pedig kammerlengővé, amelyvel az a kötelezettség jár, hogy Rómában lakjék és a pápa halála esetén teljhatalmulag intézze a szentszék világi ügyeit.

E kinevezés folytán Pecci Joakim püspök elhagyta a perugai püspöki széket. Rómába ment, hogy ott az isteni Gondviselés még magasabb állásra hívja meg őt.

Pápasága.

A nagyemléktű IX. Pius pápa 1878. febr. 7-én szállott le sirjába. Halála után néhány nappal csakhamar összejöttek a biborosok a világ minden részéről, hogy új pápát válasszának. Köztük volt két magyar bibornok is: Simor János és Mihalovics József.

Február 18-án, délelőtt volt az első szavazás. 11 órakor kihirdetettvén a szavazás eredménye, kitűnt, hogy Peccire már ekkor tizenhatan szavaztak. Délután 3 órakor újra szavazás volt. Pecci ekkor 26 szavazatot nyert. Február 20-án délelőtt 10 órakor ment végbe a harmadik szavazás. S ekkor Pecci Joakim gróf 44 szavazattal pápává választott meg.

Az új pápa XIII. Leo nevet vette fel.

1878. márczius 3-án koronázták meg a harmas koronával Sixtina kápolnában.

Ezóta XIII. Leo pápa vezette az Egyház hajóját s kormányozta az egyházat dicsőségesen, diadalmakban gazdagon.

Pedig mikor XIII. Leo a trónra lépett, nagyon szomorú volt a katolikus egyház helyzete széles e világon mindenütt. Az új pápa, amerre csak nézett trónjáról, mindenütt üldö-

A „TISZANTUL“ TÁRCZÁJA.

XIII. Leo és a magyarok.

A szentséges atya tagadhatatlanul egyike volt a legnagyobb pápáknak, akik Péter apostol örökébe jöttek. Nemcsak a katolikusok, a más vallásúak is beömerik ezt, élükön a lutheránus Vilhelmus Rex Imperatorral. XIII. Leo nagy, komoly cikkeiben ha méltatják is, nem árt, ha mi itt meg holmi apróságokat mondunk el róla.

Péter apostol e legutóbbi követője mindig rokonszenvezett a magyarokkal. A Regnum Marianum zarándokait mindig kitüntette s akárhányszor nagybetegen fogadta, környezetében is mindig akadtak magyar papok, sőt néhány év előtt csak, egy magyar inasa is volt, akit hűsége, ügyessége miatt nagyon kedvelt. Ez a magyar fiú annak idején a nagyváradi egyházmegyének fiatal kiváló papjával Zichy Ferencz gróffal került az örök városba. Gazdája, aki pápai kamarás volt, aztán meghalt s a véletlen folytán a pápa legfelsőbb aulájába jutott s ama nyolcz, selyemfrakkos szolgálattevők egyike lett, aki Péter utódjával naponként érintkezik.

Ettől a fiutól akárhányszor megkérdezte a pápa, milyen nálunk a nép, milyenek szokásai, ételei, zenéje.

Ha magyar zarándoklat jött Rómába, mindig örült XIII. Leo. Valláskülönbség nélkül fogadott különben néha magán-audiencián is, ami pedig a legtrikább kegyek közé tartozik.

Magyar főrangú asszonyokat azonban több ízben fogadott magánkihallgatáson. A hölgyek ilyenkor fekete selyem uszályos ruhát, a fején fekete csipkekendőt viseltek. Kalapot sohasem szabad ilyen alkalommal tenni. A kilenczvenes évek felé gróf Vay Lászlónét több ízben fogadta ilyen magánkihallgatáson a pápa, sőt áldást is küldött általa egyik pestmegyei faluban lévő iskolának. Az áldást szép kis ünnep keretében hirdette ki aztán Hadek Magdolna, a növendékeire nagy gondot fordító, jeles tanítónő.

Ugyancsak gróf Vaynének egyik nieceje, buzgó hívő, ugynevezett Mária-gyermek, nagyon szeretett volna egy olvasót, amelyet XIII. Leo személyesen áldott meg. Egyik unokatestvére meg is írta ezt a föntemlített grófnének s nem telt bele pár hét, *Almássyné*, az áhíttatos Mária-gyermek, meg is kapta az óhajtott ereklyét. A pápa ugyanis értesülve a kívánság-

ról, Vaynének egyik audiencia alkalmával sajátkezüleg nyújtott át egy olvasót, így szólva:

— Küldje el niece-jének, legjobb áldással.

Udvari papjaival nyájasan bánt XIII. Leo, de szigorúan. Csak azt szerette, aki dolgozott. O maga is poétás ember lévén, a litterátus papokat különösen szerette. Ezért volt mindig nagy becsben nála *Fraknoi*, a mi kitűnő történettudósunk. A fiatal papokat rá is szorította a munkára. Szokása volt ugyanis, hogy ha a könyvtárban buvárokodtak, jegyzeteket csináltak, rájuk zárta az ajtót. Órákat kellett így bent tölteniük, csak néha nyílt az ajtó s ilyenkor rendszerint maga a pápa jött be, utána a lakáj, aki egy pohár legfinomabb ó-bort hozott a munkálkodó felüdítésére. Egyszer épen egy fiatal magyar pap ült így bezárva, mikor a pápa végre jött s ó-tokajival kínálta.

— Bornemissza vagyok, szentséges atyám — mondta az illető, de a pápa nem hagyott békét.

— Ezt csak igya meg. Ez a maga földije. Eljének a magyarok!

S a fiatal, szent életű, soha bort nem ivó,

Az idény előhaladása folytán összes raktáron levő nyári batiszt és zephir **ingek**, angol fehér és színes mosó **mellények** rendkívüli leszállított árban kaphatók.

Róth M. utóda
kalap- és férfi-divat üzletében.

Férfi, női és gyermek czipők nagy választékban.

zést, elnyomatást láthatott csak. A fejedelmek, kormányok, államok egész Európán keresztül üldözték a katolikus Egyházat, mintha az lenne legnagyobb ellenségük.

Es XIII. Leo pápa hosszú uralkodása alatt lecsendesítette mindezen veszedelmeket, megkönnyítette a katolikusok helyzetét mindenfelé s nagygyá, hatalmassá tette újra a pápaságot még a más vallásakkal szemben is.

Békét kötött Németország nagy kancellárjával, Bismarckkal, aki kénytelen volt eltörölni a katolikusok ellen hozott törvények nagy részét s még békebírónak is felkérte a pápát a spanyolokkal kitört viszályban. Szabadságot biztosított a katolikusoknak az orosz cárnál, visszaállította a püspöki székeket Bosznia és Herzegovinában, Skóciában, lényegesen közreműködött a kath. egyház diadalmas előrenyomulásán Angliában, megszüntette az örmény egyházszakadást stb.

De nemcsak az egyházkormányzás terén, az egyházpolitikában is tudott felmutatni nagy és jelentékeny sikereket XIII. Leo pápasága, de nagy és kiváló egyházfejedelem volt ő a lelkek kormányzatában, a tudományok ápolásában, a művészetek felvirágoztatásában és ami talán legnagyobb dicsőségét képezte, a szegények szeretetében, a munkás-osztály felkarolásában.

Különösen nagy volt XIII. Leo pápa a szegények, a munkás-osztály szeretetében. Ő volt az első pápa Szent Péter trónján, ki hatalmas szavával a szegények osztályára fordította az államok, a kormányok figyelmét s a keresztény vallásban rejlő szeretet eszközeit nyújtotta azok felségítésére, megvigasztalására.

Az 1878. évi december hó 28-án adta ki idevonatkozó első körlevelét, melyben kijelentve, hogy a forradalmi szociálizmus megtörésére nagyobb erő rejlik Krisztus Egyházában, mint a törvényhatóság tilalmában vagy a katonák fegyvereiben. Kimutatta, hogy a katolikus egyház a krisztusi tan, a felebaráti szeretet szellemében mint tudja kiegyenlíteni a társadalmi osztályok között lévő ellentéteket s megmutatta a munkásoknak is az utat, melyen igazi jogokat, érdekeiket elérhetik.

E hatalmas körlevelet követte azután hosszú sora XIII. Leo pápa főpásztori szózatának, melyekben kifejtette az államok, az egyesek, különösen a munkaadók kötelességeit szemben a munkásokkal, megczáfolta az izgató, a társadalmi rendet felforgatással fenyegető szociálista tanokat és megmutatta ezek ellen az orvoslást, a gyógyszer, a visszatérést a katolikus hit tanaihoz, mely igazságot és világosságot hirdet mindenkinék, mely a szeretet

szellemével hozza közelebb egymáshoz a különböző társadalmi osztályokat.

A szegények iránti szeretetét érezte Magyarország is: Szeged pusztulása után 30.000 lírával sietett a feldúlt város helyreállítására. Magyarország iránt érzett kegyes jóindulatát pedig újból éreztük az ezredéves ünnepélyek alkalmával, mikor nemzetünkhöz körlevelet intézett s Magyarok Nagyasszonyának ünnepét (október második vasárnapja) rendelte a magyar haza 1000 éves fennállásának emlékeztérére.

Kiváló figyelemben részesítette mindenkor a magyar zarándoklatokat, az utolsó zarándoklat is, amelyet fogadott, magyar volt, a magyar kath. ifjúság zarándoklata. Másnap már súlyos betegség támadta meg, mely két hétig tartott rettenetes tusa után kioltotta drága életét.

Betegsége.

Az aggastyán pápa ereje már évek óta hanyatlóban volt s a nyári forróság minden évben gyöngéledést okozott a hanyatló szervezetben. E gyöngéledés 4 év után az idén mint komoly betegség lépett föl július első napjaiban s július 6-án a táviró már megdőbentő hírt hordott szét a világra XIII. Leo pápa állapotáról.

A pápa rosszullete márczius 3-án kezdődött, amikor Lapponi dr. tanácsa ellen levitette magát a Péter-templomba, hogy pápasága negyedszázados jubileuma alkalmából fogadja a zarándokok hódolatát. Ekkor meghűlt. Az utolsó hetekben emésztési nehézségei is támadtak. Mindkét bajából kilábel. Mivel mindenáron ki akart menni a szabadba, orvosa megengedte, hogy kedden és pénteken rövid sétakocsizást tegyen a Vatikán kertjében. A második sétakocsizás alkalmával rosszul lett. Nem tudott aludni, gyomorfájdalmi és lélekzési nehézségei voltak, de azért ragaszkodott ahhoz, hogy fogadja a magyar zarándokokat. A fogadás után oly gyenge volt, hogy maga kívánczolt az ágyba és hívatta az orvost. Szokása ellenére elvesztette lelki nyugalmát és mind nagyobb nyugtalanság vett erőt rajta. Lapponi dr. megérezte, hogy a pápa rosszullete mögött komolyabb baj lappang. A jobb tüdőben gyulladás támadt, mely mindjobban elhatalmasodott.

Július 3-án már nagy gyöngeségről panaszkodott a pápa, s ereje rohamosan hanyatlott, úgy hogy július 6-án már csudálatos ke-

resztényi megnyugvással elkészülve a közeig halálra, óhaját ki fejezte ki, hogy adják föl neki az utolsó kenet szentségét. Este 9 órakor ünnepiesen fel is vette a haldoklók szentségét s megkönnyebbülve, erős lélekkel elkészülve a halálra, ágyához bocsátotta bibornokait s Zichy Gyula grófot, kedves emberét, aki sirva fakadt, így vigasztalta:

— Ne sirj, már teljesen jól vagyok.

7-én aztán annyira súlyosbodott a pápa állapota, hogy *Mazzoni* tanár kijelentette: a pápa menthetetlen, de szívós szervezetével még napokig haldokolhat.

Rövid órák múlva már annak látta szükségét *Mazzoni* tanár, hogy a pápa mellkasában rohamosan összegyűlő véres savós váladékot operáció útján távolítsa el.

Az operáció megtörtént, s a pápa annyira megkönnyebbült, hogy másnap csudálatos javulás híre járta be a világot, sőt már orvosai is remélni kezdték fölgyógyulását. Rövid órákig tartott ám a javulás s a váladék ismét fulladással fenyegette a haldokló pápát s másodszori operáció vált szükségessé. Ezután a vese működése is megszűnt s a vér kiválasztás nélkül bomlani kezdett. Ettől kezdve rohamos hanyatlás állott be, de teljes öntudattal, csudálatos keresztényi türelemmel várta XIII. Leo halála lassu közeledését.

Utolsó órái.

19-én terjedt el világszerte a lesújtó hír hogy szentséges atyánk utolsó perczeit éli.

E nehéz órákról távirataink a következők:

Róma, július 19. (Saját tud. távir.) (11 óra 20 percz este.) 10 órakor a szentatya olyan állapotban volt, melyről az agónia közeli bekövetkezésére lehetett következtetni. *A pápa teljesen elvesztette eszméletét.* Vanutelli főpenitenciárius nem ment be a pápa hálótermébe.

Róma, július 20. (Saját tud. távirata.) (Reggel 7 óra 25 percz) A Voce della Seria jelenti reggeli 4 óráról: A pápa fél álomszerű állapota

nem dohányzó pap, fölhajtotta erre a szóra a poharat.

Nagyon szerette a pápa a Nagy-Váradról származott gróf Vay Pétert, a ki három évig élt közvetlen környezetében s mint protonotarius is működött. Télen, karácsony táján, rendszeren elment a grófnak édesanyja is Rómába, a kiről már eleve kérdezősködött a szentatya, mondotta, hogy: Vaynak mamáját hozza el a bambino. Ez az olaszoknál a krisztkindli.

A grófné, daczára, hogy a kilenczvenes évek végén már átlépett a hatodik x-en, még mindig igen szép asszony volt. Rendkívül kedves, elragadóan szeretetreméltó és szellemes, aki olaszul épen oly jól beszélt, mint anyanyelvén. Egy magán-audienciája után aztán így szólt a pápa Vayhoz:

— La sua mamma e come un' regina.

Ez a mondás aztán fenn is maradt a családban s ha a grófnét gyermekei — akik valóssággal bálványozásig szeretik — a római kedves napokra akarták visszaemlékeztetni, csak annyit mondtak:

— Comme un' regina...

Vay aztán elment a missió-val Afsziába, bejárta Chinát, Koreát, de XIII. Leo mindig érdeklődött iránta s kérdezgette, mit csinál a leányarcu széke szép pap ott a vadak közt.

Kiválóan kedvelte a fiatal gróf Zichy Gyula pápai kamarást is, a ki még mindig volt van a Curiaóál.

Az ez idő szerint egyetlen magyar kardinálist, *Vaszary* hercegprimást több ízben nagy kitüntetésekkel fogadta Péter apostol utódja.

Virágokban, képekben, zenében nagy örömet talált a pápa. Valahányszor kivitték gyaloghíntóján a Vatikán kertjébe, ha csak tehette, kiszállott, megkérdezte a főkertészt, melyik virág nyílt ki legújában, s rendszeren egy-egy szép bokréttával tért vissza lakosztályába.

Fotográfák, metszetek után többször lefestették. Egy ízben egy olasz festő is csinált ilyen képet, de — finomsága daczára, ezt a képet látva a pápa, nagy méregbe jött s így szólt a festőhöz:

— Na, már ilyen vén és csúf még sem vagyok.

Magyar festőnek, *László* Fülöpnek jutott aztán az a szerencse, hogy XIII. Leo megfesthette, az élet után. Ő szentsége többször ült a művésznek s ha végeztek, rendszeren hosszabban is társalkodott vele. Műértők állítása szerint a *László*-féle kép legsikerültebb arcmása a nagy pontifex-nek. Egyszer régen, *Hauck Minnie*, a kiváló operanékesnő kért audienciát az egyház látható fejtől. Meg is kapta s ez alkalommal fölszólította a pápa, énekelne valamit. *Hauck Minnie Gounod Ave Maria*-ját választotta. A remek ének ugy meghatotta XIII. Leo, hogy könyek gyűltek a szemébe s kezét a művésznek fejére téve, megáldotta. A jeles komponista, *Perosi* abbé is sokat köszönhet műbarát egyházfejedelemnek.

Szenvedélyesen sakkozott a pápa. Ugy játszott, hogy talán soha mattot nem kapott. Három évtizeden keresztül *Grettát*, egy kisebb rendű római papot, választott praterül, aki szintén jelesül játszott. De a nyolczvanas években sakkoztatott *Gmitter* Alfonz magyar mi-

noritával is, aki hosszú ideig gyóntató volt a Péter templomban pro lingua hungarica. *Gmitter* a csütörtökhelyi zárdában végezte munkás életét s nagy érdeme van ennek a történeti emlékü templomnak a restaurálásában.

XIII. Leo mindig a legegyszerűbben élt. A Vatikán tizenegyezer szobája közül aránylag egy nagyon kis apartament az övé. Mindössze három szobában lakott és nagyon szerényen étkezett.

Egész nap dolgozott vagy csöndesen ülve karosszékeiben contemplálgatott egymagában. Ezt rendszeren az alkonyat alászálló homályában tette, mikor Róma szocietása a Montepincio pineái, pálmái közt kocsikázott, s a lehunyo nap biboros sugarai fűrösztötték még a bánatos melancholiában borongó Angyalvárat. A hálószoba mellett levő kis házikópórnában az aranyos oltártól jobbra fehérterítés asztalka állt, rajta egy Krisztus-kép, fölötte egy fehér selyemszalag, édes anyja, néhai *Pecci* grófné halotti koszorujából. Rokonait, szülővárosát fogytig valóságos rajongásig szerette *Pecci* Joachim s mikor pár év előtt száz évnél tovább élt egykori pesztrája meghalt, könnyeket hullatott.

Vasszervezete bámulatosan daczolt az aggkorral, de végre győzedelmeskedett felette is a természet. Ami halandó, elmúlt a pápák egyik legnagyobbikában. A Vatikán csöndes s roszdászöld vaskapuja előtt szomoruan dül szoronyára a svájci. Lassan kondulnak meg az estharangok s hirdetik urbi et orbi, amit XIII. Leo mondott:

— En elmulok, de az egyház örökké él.

és depressziója az éjen át is tartott. A pápa rokonai a betegágy mellett virrasztanak.

Róma, július 20. (Saját tud. távirata.) Reggel 8 óra 30 perc.) A Voce della Berita jelenti: A letargia folyton tart és alkohol és kámför injekciókkal akarnak ő szentségén segíteni, ki csak ritkán szól egy-egy szót.

Róma, július 20. (Saját tud. távirata.) (Reggel 9 óra 5 perc.) Reggeli 8 óra 20 perczig Oreglia és Rospighi bíborosok, valamint Massimo herceg érkeztek a Vatikánba. Oreglia bíboros a Vatikánban maradt. A szent-anya erői folyton fogynak. Mazzoni a pápa meglátogatására indult.

Róma, július 20. (Saját tud. távirata.) A pápa állapotáról délelőtti 9 órakor kiadott orvosos jelentés a következő: Ő szentsége az éjjel csak keveset és megszakításokkal tudott aludni. Közérzése állandóan komoly. Erverése 94, légzés 32, hőmérséklet 36, B. Mazzoni, Lapponi.

Róma, július 20. (11 óra 30 perc.) (Saját tud. távir.) A pápa egész éjszaka letargikus álomban feküdt, alig nyerve vissza eszméletét egy pillanatra. Hosszasan nézte rokonait, anélkül, hogy megismerte volna őket. Kétszer beszélni akart, de csak összefüggéstelen szavakat ejtett ki s ezeket is elfojtották a többször ismétlődő köhögési rohamok.

Róma, július 20. (12 óra 40 perc.) (Saj. tud. távir.) Mazzoni tanár figyelemztetésére össze hívták az összes bíborosokat a pápa betegágyához. A bíborokok érkezéséből a Szent Péter-térre gyűlt nép is azt következtette, hogy a pápa haldoklik s gyorsan elterjedt a hír egész Rómában.

Róma, július 20. (Saj. tud. távir.) 1 óra 15 perczkor az agonia beállott. *Magnitelli* bíboros a ceremonarius megadta az abszolúciót. Megható jelenet volt, amint a pápa teljes öntudattal megáldotta a bíborosokat. Ágyánál *Oreglia* és *Rampolla* bíborosok térdeltek és a pápa öcscei.

Még egyszer a pápa felemelkedett, s nagy megerőltetéssel alig hallhatóan Oreglia bíboros gondjaira bízta az egyházat.

Róma, július 20. (Saját tud. távir.) 3 óra 15 perczkor megérkezett az egész diplomáciai kar is s bíborosokkal megtöltötték az egész termet.

Leo pápa az összegyűlteknél még egyszer nagy erőfeszítéssel áldást adott.

Halála.

Első hír.

Az első hír szentséges Atyánk haláláról Nagyváradra lapunkhoz érkezett. Budapesti tudósítónk 5 óra 30 perczkor közölte a szükségzavut, de mélyen megdöbbenő római táviratot.

Róma, július 20. (Saját tud. távir.) **XIII. Leo pápa Ő Szentsége 4 órakor meghalt.**

A hír hatása.

A lesújtó hír csakhamar elterjedt városzerte s megkondultak a keresztényvilág mélyeséges gyászát hirdető harangok s városunk katolikus intézményeinek épületeire kitűzték a gyászlobogót.

Az első intézkedések.

Legott a lesújtó hír vétele után *Vinkler* József püspök vikárius elrendelte, hogy szentatyánkért az esti Ave Mária után az összes róm. kath. templomokban fél óráig szóljanak a harangok. Hasonló intézkedést tettek a gör. katolikus püspökségen is. Este 8 órakor megkondultak a gyászát hirdető harangok s félórán át szomorú kongással adták tudtul az egész városnak, hogy a keresztény világ feje visszaadta lelkét Teremtőjének.

Róma, július 20. (Saj. tud. távir.) **4 órakor teljesen elvesztette eszméletét s 4 óra 4 perczkor meghalt XIII. Leo pápa.**

Kállay ideiglenes utóda.

A király, mint a hivatalos lap jelenti, gróf Goluchowski Agenorhoz, a cs. és kir. ház és a közös külügyek miniszteréhez a következő legfelső kéziratot intézte:

Kedves gróf Goluchowski! Kállay Benjámin közös pénzügyminiszterem elhalálása következtében indítatva érzem magamat, hogy önt közös pénzügyminiszteriumom vezetésével, valamint Bosznia- és Hercegovina ügyeinek legfelső központi vezetésével ideiglenesen megbízom.

Kelt Ischlben, 1903. évi július hó 14-ikén.

FERENCZ JÓZSEF s. k.

Goluchowski s. k.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, július 20.

Elnök: *Apponyi* Albert gróf. Az irományok előterjesztése során elnök bemutatja a tanítók kérvényét fizetésük rendezése iránt, javasolja, hogy a kérvényi bizottsághoz utasítsák.

Olay Lajos: A kérvényi bizottság helyett az osztályokhoz kívánja utasítani.

Apponyi Albert gróf elnök: Az indítvány a házszabályok szerint nem állhat meg.

Olay Lajos: Az osztályokra vonatkozó házszabályok értelmében kéri a kérvényeket előbb az osztályokhoz utasítani.

Elnök: Az osztályokra vonatkozó házszabályok ezt nem mondják.

Olay Lajos: Ragaszkodik indítványához.

Elnök: Minden képviselőnek joga van az elnök propositiója ellen a Házhoz appellálni. O azonban éppen a kisebbség szólásjogának megóvása végett helyteleníti, hogy a házszabályok értelmezése többségi határozattal döntsék el.

Olay Lajos: Fenntartja indítványát.

Papp Zoltán: Kétsége van az iránt, határozatképes-e a Ház.

Elnök: Elrendeli a jelenlevők összeolvasását.

Felkiáltások jobbról: Katalógust kérünk.

Kubik Béla: Allunk elébe!

Olay Lajos: Csak rajta.

Jegyzők megolvassák a jelenlevőket.

Elnök: Jelenti, hogy csak 79 képviselő van jelen. A Ház nem határozatképes, ezért az ülést egy negyedórára felfüggeszti.

Szünet.

Szünet után

Elnök megnyitja az ülést.

Kubik Béla: Miután ő a jelenlevő képviselőket megbecsüli, kéri a Ház megszámloltatását, mert azt hiszi, hogy nem határozatképes.

Elnök: Elrendeli a számlálást.

Jegyzők megolvassák a jelenlevőket.

Elnök: Jelenti, hogy csak 86 képviselő van jelen s így a Ház nem határozatképes. A házszabályok rendelkezése szerint, ha az ülésnek első felfüggesztése után sem határozatképes a Ház, katalógus olvasása következik. Ebből kiténik, hogy melyik képviselő van távol engedelem nélkül. Elrendeli a katalógusolvasást.

Dedovics György jegyző: Olvassa a névsort.

Kubik Béla: Több olyan képviselőt lát, akik most jöttek, kéri tehát, olvassák fel a távollévőket még egyszer, mert a képviselők már hozzászóltak a névsorok kétszeri olvasásához.

Elnök: Ezt nem engedheti meg. Csak szavazásnál szokás az. Különbben jelenti, hogy a Ház határozatképes, mert 112 en vannak jelen. Így felteheti a kérdést, elfogadja-e az elnökség indítványát a tanítók feliratára vonatkozólag? (Igen! Nem!) Aki elfogadja, álljon fel. (A többség feláll.) Így *Olay* képviselő ur indítványa elesik. Napirend előtt *Lendl* Adolf kért szót.

Lendl Adolf: Szombati interpellációja alkalmával, midőn több terepmegyei közigazgatási tisztviselőt megrótt, az elnök közbeszólt, hogy bizonyíték nélkül nem szabad megvádolni egy tisztviselőt. Kijelenti, hogy ő nem az egész tisztviselőt vádolta, hanem egyeseket, akik visszaéléseket követtek el. Névleg nem nevezte meg ugyan, de reá mutatott úgy, hogy bárki reá ösmerhetett. (Helyeslés.)

Elnök: Következik a napirend: a vita folytatása

a miniszterelnök programja

felett.

Papp Zoltán: Kötelességének tartja a felszólalást. Vezérét követte mindaddig, míg a harctól félre nem állt. A magyarság suverénitását folyton arculcsapkodják. Nem érnek semmit sem a experimentálások, a cselekvés terére kell már lépni. (Helyeslés a szélsőbalon.) Ex-lex van mindenütt, még az egyes pártokban is. Ne higgye azt a miniszterelnök, hogy a háta megett levő párt egységes. Széll Kálmánt is az buktatta meg, hogy a neki szóló taptvihar sohasem volt őszinte. A miniszterelnök nem sokat érne el azzal sem, ha a Házat szétkergetné. (Ugy van! a szélsőbalon.)

Makkay Zsiga: De nem ám!

Papp Zoltán: Mert a nemzeti szellem, mely felébredt, érvényesülni fog ezután. (Ugy van! a szélsőbalon.) Szünetet kér.

Elnök: Az ülést öt perczre felfüggeszti.

Szünet.

Szünet után

Papp Zoltán: Kibeszélte az ülést. A miniszterelnök programját nem veszi tudomásul. (Helyeslés a szélsőbalon.)

UJDONSAGOK.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 krért. Kedden és esütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

Nagyvárad-Püspökfürdő-Féliczfürdő.

Személyvonat	
Nagyvárad áll.	7.33 9.50 — — — 4.44 — — 8.58
Nagyvárad-Vásártér ind.	7.20 9.31 11.42 2.08 4.37 6.28 8.54
V.-Velenze >	7.34 9.47 11.58 2.24 4.53 6.44 9.10
Rontó >	8.02 10.14 — — — 2.93 5.09 7.11 9.29
Püspökfürdő >	8.07 10.19 — — — 2.44 5.14 7.14 9.34
Féliczfürdő >	8.24 10.37 — — — 2.58 5.31 7.18 9.50

Féliczfürdő-Püspökfürdő-Nagyvárad.

Személyvonat	
Féliczfürdő ind.	8.30 10.42 — — — 3. — 5.34 7.20 9.53
Rontó >	8.37 10.49 — — — 3.05 5.41 7.25 10.00
Püsp. fürdő ind.	8.48 11.00 — — — 3.11 5.51 7.31 — —
V. Velenze >	9.04 11.16 12.00 3.27 6.08 7.47 10.13
Nagyvárad-Vásártér érk.	9.22 11.34 12.16 3.45 6.24 8.05 10.30
N.-várad áll. érk.	— — — 11.27 — — — 6.18 — — 10.32

Az indulási és érkezési adatok közép-európai időre vonatkoznak. Az esteli 6 órától reggeli 5.59 perczig terjedő idő fekete számokkal van jelölve.

* **Nátalalussy főigazgató szabadságon.** Nátalalussy Kornél kir. tanácsos, tankerületi főigazgató tegnap kezdte meg vakációját. A főigazgató csütörtökön a Félix-fürdőbe megy szabadságidejét eltölteni.

* **Gróf Zichy Herman meghalt.** A veszprémi vármegyei Vörösbény községben tegnapelőtt meghalt gróf Zichy Herman, aki évekkel ezelőt országgyűlési képviselő volt és a Kossuth-párthoz tartozott. Annak idején gróf Zichy Herman lemondván mandátumáról, külföldre ment lakni és több éven át élt künn. Tavaly birtokot vett Veszprém-megyében és családotól ott telepedett le. Halálát szívszélhűtés okozta.

* **Nagyvárad a Rákóczy-szoborra.** Kassán méltó szoborban óhajtják megörökíteni Rákóczy emlékéit s az ország összes törvényhatóságait adományok küldésére hívják fel. A tanács utasítására Ragány János főszámvívő véleményezi, hogy a kassai Rákóczy-szoborra 200 koronát adományozzon.

* **Uj kanonok a pozsonyi káptalanban.** A hivatalos lap tegnapi számában közli, hogy őfelsége a pozsonyi társas káptalannál türelessében levő kanonoki stallumot Rózsa József lekéri a desperes plébánosnak adományozta.

* **Talált régiségek.** Az újfalui téglá- és cserépgyárban égetésre alkalmas föld keresése közben érdekes edényleletekre bukkantak. Különböző nagyságú ókori edények ezek, melyeknek majd mindenike összetört az ásás közben. Egy félrebb eső részen meg Rákóczi-korbelt, teljesen magyar stíjű kis ivó edényre akadtak, mely csak kis csorbulást szenvedett. A csinos kis edényt beszolgáltatták a községi előjárósághoz, honnan a nagyváradai régiségi muzeumba küldik be.

* **Elmaradt iskolaszéki ülés.** A polgármester-helyettes alakuló ülésre hívta össze vasárnap délelőttre az iskolaszéket. Az ülésnek ezen időpontra való tapintatlan kitűzése felett már elmondottuk véleményünket s ezt igazolták az iskolaszéki tagok is, amennyiben nem jelentek meg az ülésen s így az elmaradt. Ujabbán csütörtökre, július 23-ra hívják össze alakuló ülésre az iskolaszék tagjait.

* **Internátus Ujfaluban.** Az elhagyott gyermekek nagyváradai állami menedékhelyeinek igazgató főnöve a múlt héten kint jrt Ujfaluban, hol több mint száz lelenz gyermek van elhelyezve és megindította a tárgyalásokat egy Ujfaluban felállítandó gyermek internátus létesítése iránt a 7—15 éves gyermekek részére, esetleg 10—20 gyermekből álló házi ellátási vállalatok szervezésére. A gyermekek az elemi iskola végeztése után iparosokká vagy mezőgazdasági értelmes munkásokká képezhetnének ki. Az ottani hatóságok készséggel ígérték meg az erkölcsi támogatást a szép czél elérésére.

* **A zirczi perjel halála.** Mint részvétellel értesültünk, a magyar cisztercita rendet mély gyász érte. Szalay Alfréd cisztercita rendi perjel, aranymiséző áldozár, szombaton Fonyódbalatonmelléki fürdőbe, hol üdülés végett tartózkodott, hirtelen elhunyt. A megboldogult a hazafias cisztercita rendnek egyik legérdemesebb tagja volt. Nyolczvan évet élt, melyből 61 évet töltött a rend kötelékében. A kiváló egyházi férfit fürdés közben érte utól a halál.

* **Meglopott pékségéd.** Khon Lipót sütőiparos panaszt emelt, hogy segédje, Homoki István munkakönyvének magához kapartása után tegnap virradóra megugrott, előzetesen azonban gazdáját illető 30 koronát behajtotta a vevőktől. — A nyomozási eljárás folyamatban.

* **A színház világítása és fűtése.** A Szigligeti-színház fűtés és világítási költségei fejében tetemes összeget követel a város Somogyi

Károly színházigazgatótól. Ezzel szemben a színházigazgató nagyobb összeg elengedését kértet azért, mert a fűtőkészülék rossz volt s ezért kellett annyi tüzelőanyagot elhasználni azonkívül a világító készülék czélszerűtlen alkalmazása folytán emelkedett fel oly magasra a világítás költsége. A városi főmérnök előterjesztést tett a tanácshoz, amelyben mindezek figyelembevételével mellett 6671 korona leírását javasolja a Somogyi Károly színházigazgató terhére.

* **Az esküdtek lajstroma közszemlén.** A jövő évi nagyváradai esküdtek alaplaajstromát már összeállították s közszemlére tették ki s erre vonatkozólag a következő hirdetményt bocsátották ki: Az 1904. évre érvényes esküdtek alaplaajstroma összeállított, ennélfogva az 1897. évi XXXIII. t.-cz. 10. §-a illetve az ezen törvény életbeléptetése és végrehajtására vonatkozó 3300/98. számú bel- és igazságügyi miniszteri rendelet 8 §-a alapján ezennel közhírré teszem, hogy az alaplaajstrom folyó hó 22-étől kezdődőleg a városház kiadóhivatalában 15 napi közszemlén kitétetik, mely idő alatt az alaplaajstromot bárki megtekintheti és az ellen akár alkalmas egyének kihagyása, akár nem alkalmas egyének felvétele miatt bárki felszólalással élhet. Az esetleg beadandó felszólalások ugyancsak a városház kiadóhivatalában lesznek közszemlére kitéve és azok ellen további 8 nap alatt bárki észrevételeket tehet. A felszólalások és az észrevételek nálam, mint az összeíró bizottság elnökénél írásban nyújtandók be, avagy szóval terjesztendők elő. Nagyvárad, 1903. évi július hó 20-án. Bordé Ferencz, főjegyző, polgármester helyettes.

* **Verekedés a vendéglőben.** Vasárnap esti 9 órakor betelefonáltak a rendőrségre, hogy a kert-utcai Kovács-féle vendéglőben katonák és polgárok étkénen döngetik egymást. A rendőri készütség élén Réz biztos megjelent a helyszínén, ekkorára azonban már nyugalom honolt a vendéglőben. Csupán egyetlen panaszos akadt Sarkadi Imre kőműves segéd személyében, kinek fejét a küzdelem hevében egy elhajított boros üveg belyukasztotta. A sérült ki nem tudott számot adni arról, hogy ki sérelmezte meg őt, orvoshoz utasított.

* **Nagy tűzvész.** Komáromból jelentik: Mőcsa községben szombaton óriási tűz dühögött. A veszedelemben a mentésre gondolni sem lehetett. Ezszerre egész házsorok állottak lángokban. Kivonult a komáromi tűzoltóság, amely azonban a nagy vízhiány miatt ugyszólván tétlenül nézte a pusztulást. 200 ház esett a tűz áldozatán. Elpusztult a katolikus templom is, melynek harangjai összeolvadtak és a lángtengerbe zuhantak. Bennégett sok gazdának összes butora, lovai, tehenei és aprójószágai. Az alispán kirendelte a csendőrséget a vagyonbiztonság megóvása végett.

* **Meglopott fúlsiak.** Kamuti Mihály esztári és Stiller Izidor pocsalyi lakosok az elmúlt éjszakára Weisz Gábor Várház utca 12. sz. a. levő háza udvarára tértek be, a hol megháltak. Virradóra azután mindkettőjük zsebéből kivágták ismeretlen tettesek és Kamutitól 176 koronát tartalmazó pénzerszényét, Stillertől pedig egy zsebkönyvet benne lőjárattal loptak el. Stiller zsebkönyve a lőjárattal már megkerült, mert egy helybeli házaló mint talált tárgyat a rendőrségre vitte. A 176 korona azonban még nem került meg. A rendőrség a tettest nyomozza.

* **Hasba szurt bormérő.** Báthori Lajos szentpéterszegi illetőségű foglalkozás nélküli egyén, ki Nagyvárad város területéről végkép kitiltatott és aki a tilalom megszegése miatt legutóbb 30 napot ült a tolonczházban, tegnap délelben Gotlieb Mór Lovas-utca 13. szám alatt levő szatócs és bormérő üzletébe tért be, ahol fél liter bort kért. A bor mellett azután elaludt. Midőn az üzlettulajdonos figyelmeztette, hogy helyiségében ne aludjék, az elvetemült

csavargó kést rántott és Gotliebet hasba szurta. A súlyosan sérült embert lakásán ápolják, Bátorit pedig Becsei őrmester nyomban letartóztatta. Bátorit lezárattott.

* **Kaffka tábornokot áthelyezték.** Őfelsége vasárnap kelt rendeletével Kaffka Ignác vezérőrnagyot, a debreczeni 4. honvéd-lovasdandár parancsnokát hasonló minőségben a 2. honvéd-lovasdandárhoz helyezte át. Debreczenben nagyon sajnálják a kiváló katonai távozását, mert jó magyar hűben állott. Kaffka sokat fordult meg Nagyváradon is a honvéd huszárok felett tartott szemlék alkalmával.

* **Félnek az arnyékuktól.** A hatósági támogatással végbement multkori zavargások óta a városházán rémeket látnak, mintha csak attól tartanának, hogy még van leszámolni való. Pedig most minden csendes, még az asztalosok sztrájkja is az utolsó lobbanásnál van s lehet, hogy egy-két nap múlva már ismét élénk élet lesz a műhelyekben. Annál meglepőbb az a hír, amelyről értesültünk. E szerint a város megkereste a katonai parancsnokságot, hogy a város közbiztonsága és az élet- és vagyonbiztonság megóvása szempontjából szükséges volna, hogy az idej nagygyakorlatokra ne vonulna el Nagyváradról az összes katonaság, hanem legalább egy zászlóalj állandóan a városban maradjon. Szomorú állapot, mikor a hatóság mumusokat lát s fél, hogy az általa elvetett mag keserű gyümölcsöket terem.

* **Az aratók zendülése.** Lapunk mult csütörtöki számában megirtuk, hogy a Bihar-díszeghez tartozó gróf Zichy pusztán f. lázadtak az aratók s minthogy a székelyhídi főszolgabíró közbelépése nem volt elegendő a zendülés elnyomására, dr. Miskolczy Ferencz alispán megkeresésére a nagyváradai József főherceg nevét viselő 37. ik házi gyalogezred 3. zászlóalja Fischer őrnagy parancsnoksága alatt ment ki a helyszínére a rendet visszaállítani. Azonban, mint értesültünk, az egyezés hamar létrejött az uradalom és az aratók között s így katonai beavatkozásra nem volt szükség. A zászlóalj tegnap a reggeli vonattal tért vissza Nagyváradra.

* **A király aranya.** Az egyszerű ember szent meggyőződése, hogy a királyok zsebe szinig tele van. Még a pipáját is százas bankóval gyujtja meg a király. Ennek a tévedésnek a bizonyosságául szolgáljon az a kedves anekdóta, amelyet a belgák királyáról hoz hirtül a táviró.

Lipót királynak szokása szép alkonyaton gyalog sétálni a nép közt. Ilyenkor rendszeren igen egyszerű ruhában jár s szívélyesen üdvözlő azokat, akik felismerik s köszöntik. Történt a minap, hogy a belga király messzire elsétált a nyaraló helyén s találkozott egy szegény emberrel. Nyomorék és fél szemérvak volt az istenadta s megesett a király szíve rajta.

A király megállt s a zsebébe nyúlt. A koldus is megállt, alázatos kalapemeléssel és várta az alamizsnát. Hanem a király nem talált egyetlen pénzdarábot sem a zsebeiben. Pedig átkutatva valamennyit; végül kénytelen volt mosolyogva bevallani, hogy:

— Barátom, akartam magának egy aranyat adni, de nincs nálam pénz.

A koldus nézett egyet, aztán végignézte a királyt, akit nem ismert fel.

— Egy aranyat? — mormogta. Tartsa csak meg, barátom, magának is szüksége lesz arra. Ne ajándékozzon el olyasmit, amije nincs.

A király felkaczagott s kissé pirulva sietett el a koldustól.

* **Találtak egy összehajtott nyelű kapukulcsot és két kis kulcsot lánczon.** Atvehetők a rendőrségen.

x Figyelmeztetés. Saját érdekében cselekszik mindenki, ha a villamos berendezésekről a **Nagyvárad-i Műszaki Villamos Vállalat** (Nagyvárad-i takarékpénztár-épület) költségetést kér, mely a **legalaposabban és teljesen díjmentesen** állítatik ki a n. é. közönségnek. Csillárok részletfizetésre is kaphatók.

000 REGÉNY CSARNOK. 000
000 000

Sorsjáték.

Regény.

Irtá: Stella (Szöke Berta)

38.

— Nézd, nézd — mondta a férj a papirt, lájje tartva, olyan jóízűen nevetett, hogy a könnyei is folytak.
— Mit néztek?
— Ezt, ezt — felelt — a Márta karikatúráját, milyen remek, azonnal rálehet ismerni. Ez a piczi orr, ez az óriási száj és a négy, öt száal hosszu haj előre véve.
— Ki rajzolta ezt, Márta? — kérde az anya nevetve.
— Tudom is én, már régi, most találtam meg — válaszolt zavartan.
— Ugyan menj, hisz a mai dátum van rajta — jegyezte meg az apa.
— Hát ez a megjegyzés itt micsoda? — kérde Vajdáné, a kép alatt levő apró betűkre mutatva, — nem tudom elolvasni.
— Semmi, semmi, szólt a lány a papir után nyulva.
De az apa nem adta, előbb lassan kibetűzte, aztán hangosan olvasta. Kitűnő, kitűnő — szólt nagysokára visszaadva a rajzot tulajdonosának, — Már rég nem nevettem ilyen jól.
Márta nem merte tervét elárulni, attól félt, hogy ellenezni fogják, pedig minden áron megakarta tréfálni Láposit, így most majd megszabadul folytonos zaklatásaitól. El is küldte a rajzot és kíváncsian várta a választ. Sokat gondolt reá, vajjon ugy fogja-e venni a dolgot, amint van, vagy valami nagyképtű böjti prédikációt fog tartani. Különben sokkal többet foglalkoztatta őt a fiatal ember. Néha önkénytelenül keresgélte fiókjában, addig míg a képre talált, amit aztán sokáig nézegetett. Váratlanul lepte meg egy ilyen alkalommal anyja. Márta zavartan tolt a corpus delictit papirjai közé, ugy szégyelte magát, hogy rajta kapták. Vajdáné nem szólt, ugy tett, mintha mitsem vett volna észre és a lány hamarosan vigasztalódott, bizonyára nem vette észre — gondolta — mama ilyesmit nem szokott szó nélkül tűrni.
(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

A pápa halálához.

— Ejjel érkezett táviratunk. —

Róma, július 20. (Saj. tud. táv.)
10 óraker, amint az utolsó szent misét meghallgatta a pápa, teljesen elerőtlenedett s így szólt Oreglia bitoroshoz.
— Végem van.

Aztán teljesen eszméletlenül feküdt, csak később nyerte vissza öntudatát s minden erejét összeszedve, Oregliához szólt:
— Mindőtöknek szivére bizom az egyházat, s áldását adva csendesen elszunyadt, mire **Magnitelli** bitoros feladta az abszoluciot. A pápa ezután 4 óraker csendesen elszenderült.

A halottas ágyon.

Róma, július 20. (Saj. tud. távir.)
A pápa halottas ágyánál két pápai testőr áll leeresztett karddal.

Róma, július 20. (Saj. tud. táv.)
A pápa holttestét bebalzsamozás után dísz ornatusba öltöztetik s ugy helyezik a hatalmas ércz szarkofágba.

A halottas ruha piros selyemből készült arany brokádhimzéssel. A stolák nehéz aranyhimzésűek s a topánok vörös szattyán bőrből készültek.

Róma, július 20. (Saj. tud. távir.)
A Gamerlengó holnapra összehívta a bitorosokat, hogy a temetés módozatairól határozzanak.

Róma, július 20. (Saj. tud. távir.)
A bullagyürüt és a pásztorbotot, mint a hatalom jelképeit, amig a konklávét összeül, Oreglia bitorosra bízták.

Apponyi beszédét elhalasztotta.

Budapest, július 20. (Saj. tud. táv.)
Apponyi Albert gróf nem tartja meg holnap nagy érdeklődéssel várt beszédét, mert holnap a pápa halála miatt szünetet fognak kérni s így Apponyi beszédét csak szerdán mondja el.

Sztrájk Aninán.

Anina, július 20. (Saj. tud. táv.)
1400 munkás letette szerszámait s megkezdte a bérhurcot! A hangulat lázas és fenyegető 2 század katonaságot rendelték ki.

A képviselőházból.

Budapest, július 20. (Saját tud. táv.)
Kubik végül összeférhetlenségi jelentést tesz **Tomasics** ellen, a ki most mondott le képviselői mandátumáról miniszterre történt kineveztetése alkalmával. A jelentést kiadták az összeférhetlenségi bizottságnak.

Aratás.

Szatmár, július 20. Az aratás Szatmármegyében széltében folyik, a sok esőzésre beállott meleg időjárás jó hatással van az érésre, de leginkább a kapás növényekre. A termékül körülben alig üti meg a közepes mértéket. Több helyen 6—7 q-ra becsülik a gabonahozamot kisholdanként. Gyümölcs és szőlőben a sok eső tetemes kárt tett. Ha azonban az időjárás kedvező marad, még gyümölcsben és szőlőben is lesz féltermés. (M. T. I.)

Óriási tűzvész.

Komárom, július 20. Mecsza községben szombaton óriási tűz dühöngött. A veszedelemben mentésre gondolni sem lehetett. Egyszerre egész házsorok állottak lángban. Kivonult a komáromi tűzoltóság, mely azonban a nagy vízhiány miatt ugyszólván tétlenül nézte a pusztulást. 200 ház esett a tűz áldozatául. Elpusztult a katolikus templom is, melynek harangjai összeolvadtak és a lángtengerbe zuhantak. Benn égett több gazdának összes butora, lovai, tehene és aprójószágja. Az alispán kirendelte a csendőrséget a vagyonbiztonság megóvása végett. (M. T. I.)

KÖZGAZDASÁG.

Országos vásár. Ujfaluban a legközelebbi országos vásár augusztus hó 5. és 6-dikán fog megtartatni. Első napon juh és sertés, második napon ló és szarvasmarha, mindkét napon pedig kirakó vásár.

Értéktőzsde

	Budapest, július 20.
Oszták hitel	688.50
Magyar hitel	749.50
Allamvasut	694.—
Rimamurányi	488.—
Magyar jelzálog	585.25
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Határidők.

Budapest, július 20.

Buza októberre	7.86
Buza áprilisra	7.88
Tengeri	6.26
Rozs okt.	6.80
Zab ápr.	5.90
Káposzta, repcze, aug.	11.90

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1903. július 20-án.

Magyar aranyjárdék 4	120.45
Magyar koronajárdék	91.25
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2	—
Magyarvasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	—
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	99.—
Italmérségi jog megváltási kötvény	—
Horváth szlavonföldterhermentesítési kötvény	99.25
Magyar nyeremény-sorsjegy-kölcsön	198.—
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek-kölcsön	156.50
Oszták járdék papirban	100.25
Oszták járdék papirban	100.50
Oszták járdék aranyban	121.—
Oszták korona járdék	100.75
Oszták államsorsjegyek	154.75
Oszták magyar bank részvény	15.95
Magyar hitelbankrészvény	781.—
Oszták hitelintézet részvény	669.75
Páti vista	95.27
29 frankos arany (Napoleon'dor)	19.03
Németbirodalmi márka	117.32
Londoni vista	239.20
20 márkás arany	23.47

A szerkesztőségét felolós:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Nagyvárad-város polgármesteri hivatalától.

7639—1903. sz.

Pályázati hirdetés.

Az ér-diószegi m. kir. vinczellér-iskolánál Nagyvárad város közönsége által alapított ösztöndíjas helyek közül f. évi augusztus 15-én egy hely üresedésbe jön.

Felhivom ennél fogva mindazokat, a kik ezen alapítványi helyet elnyerni óhajtják, miszerint:

1. a 16-ik életév betöltését igazoló keresztlevéllel;
2. legalább az elemi iskola 4 osztályának jó sikerrel történt bevezését igazoló iskolai bizonyítvánnyal;
3. ép, erős, egészséges, a gyakorlati munkához alkalmas testalkatot és himlővédoltást tanusító orvosi bizonyítvánnyal;
4. erkölcsi bizonyítvánnyal;
5. a tanuló, illetve pályázó szüleinek vagy gyámjának beleegyezése s az iránti kötelező nyilatkozatával, hogy a tanuló az intézetet évközben nem hagyja el; és végül

6. szegénységi bizonyítvánnyal felszerelt pályázati kérvényüket f. év augusztus hó 15-ig hozzám annyival is inkább adják be, mivel a későbbben érkező pályázati kérvények figyelembe vételni nem fognak,

Megjegyzem, hogy a tanuló, illetve pályázó fehér és egyéb ruházattal a belépés előtt magát ellátni köteles, továbbá, hogy ezen ingyenes hely betöltésénél a nagyvárad-i, illetőségük a magasabb előképzettségük a katonakötelezettségüknek eleget tett altisztek, különösen szőlőművesek, kertészek vagy kádárok fiai előnyben részesülnek.

A közelebbi felvételi feltételek a polgármesteri hivatalnál a hivatalos órák alatt megtudhatók.

Nagy-Várad, 1903 július 16.

Bordé Ferencz,
polgármester helyettes.

VASUTI MENETREN D.

Érvényes 1903. évi május 1-től.

Budapest—Nagyvárad—Kolozsvár.							Kolozsvár—Nagyvárad—Budapest.							Püspök-Ladány—Debreczen—Érmihályfalva.									
	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	V. v.		V. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	V. v.
Budapest ind.	6 50	9	2	5 45	9 15		Kolozsvár ind.		7 13	3 18	12 59	6 17	11 10				P.-Ladány ind.	4	1 24	5 35	10 50	2 24	6 05
Rákos >							Jegenye >										Debreczen >	5 03	2 50	6 26	11 58	3 56	7 42
Ujszász >	9 07	11 56	3 59	9 27	11 19		B.-Hunyad >		8 47	4 52	2 13	7 58	12 23				Érmihályfalva érk.	6 06	3 57		12 40	4 58	9 13
Szolnok >			4 12				Csucsá >		9 23	5 35	2 46	8 37	12 55				Érmihályfalva—Debreczen—Püspök-Ladány.						
Szajol >	10 43	2 14	5 28	11 53	12 55	4 54	Rév >		10 10	6 33	3 24	9 31	1 37					Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.
P.-Ladány >		2 26		12 07		5 11	Élesd >		10 27	6 53	3 34	9 49	1 50				Érmihályfalva ind.	6 17	10 59	3 14	5 27	9 11	
Báránd >		2 40	5 48			5 32	Mező-Telegd >		10 43	7 13	3 45	10 05	2 03				Debreczen >	7 32	11 57	4 16	8 10	10 27	3 30
Sáp >	11 18	2 58	6 03	12 24	1 33	5 58	F.-Vásárhely >		11	7 34		10 24					P.-Ladány érk.		12 18	5 03	9 35	11 29	5 34
B.-Ujfalú >		3 10		1		6 15	Várad-Velence >		11 09	7 44		10 33	2 26				Debreczen—Nagy-Léta—Vértés.						
M.-Peterd >		3 21		1 14		6 31	Nagyvárad érk.		11 15	7 51	4 09	10 40	2 32					V. v.	V. v.				
M.-Keresztes >		3 33		1 28		6 50	Nagyvárad ind.	2 35	8 43	11 36	4 15	11 04	2 38				Debreczen i.	9 35	4 31				
Bors >	11 48	3 39		1 36		7 02	Püspöki >	2 49	8 52	11 47		11 14					Sáránd >	10 18	5 16				
Püspöki >		3 49	6 39	1 48	2 11	7 16	Bors >	2 59		11 54		11 22					H.-Bagos >	10 28	5 26				
Nagyvárad érk.	11 56	3 49	6 39	1 48	2 11	7 16	Mező-keresztes >	3 23		12 05		11 37					H.-Pályi >	10 45	5 45				
Nagyvárad ind.		4 10	6 46	2 06	2 18	12 11	Nagyvárad >	3 38		12 17		11 50					M.-Pályi >	10 57	5 56				
V.-Velence >		4 17		2 31	2 26	12 17	B.-Ujfalú >	4 11	9 23	12 29	4 52	12 05	3 18				N.-Léta- >						
F.-Vásárhely >		4 28		2 42		12 29	Sáp >	4 40	9 38	12 47		12 25					Vértés érk.	11 16	6 15				
M.-Telegd >		4 50	7 15	3 04	2 51	12 52	Báránd >	5 01		1 01		12 41					Sáránd—Derecske.						
Élesd >		5 08	7 28	3 23	3 05	1 13	P.-Ladány >	5 17	10 06	1 50	5 40	1 19	4 03					Sz. v.	Sz. v.				
Rév >		5 33	7 50	3 50	3 26	1 40	Szolnok >		11 44	3 52	7 32	3 37	5 39				Sáránd ind.	10 23	5 26				
Csucsá >		6 17	8 37	4 36	4 16	2 50	Ujszász >										Derecske érk.	10 42	5 45				
B. Hunyad >		7 23	9 08	5 49	4 52	3 30	Rákos >										Derecske—Sáránd.						
Jegenye >							Budapest érk.		1 50	6 40	9 35	7 10	7 50					V. v.	V. v.				
Kolozsvár érk.		8 37	10 08	7 12	5 51	4 42											Sáránd érk.	6 12	1 49				

A vonatok közlekedési ideje középeurpai idő szerint van kitüntetve.
 A vastagabb számok este 6 órától reggeli 5 óra 59 percig terjedő éjjeli időjelzik
 A ↑-tel jelzettek feltételes megálló helyek

A várad-velencei volt Weinberger-féle gyárhelyiségben

2 magtár

azonnal bérbevehető.

Értekezhetni lehet a Nagyváradi Takarékpénztárnál. 307.

Hazai ipar!

Butor

Modern lakásberendezések, valamint egyes butordarabok gyári árban

REISZ és PORJESZ

butorgyárosoknál, 296

Nagyvárad, Zöldfa-utca elején.

7761—1903. sz.

Hirdetmény.

Az 1890. évi 1. t.-cz. 22. §-ának rendelkezéséhez képest ezennel közhírré teszem, hogy a törvényhatósági közutak építése, kezelése s fenntartására vonatkozó és a nagyméltóságú m. kir. kereskedelemügyi miniszter ur 84.200—1902. számú leiratában elrendelt módon újból szerkesztett 1903—1904. évi költségelírányzat a közigazgatási bizottságnak az utadó százalék és minimumok iránti külön részletes nyilatkozatával együtt a városi kiadóhivatalban 1903. év július hó 21-től augusztus hó 4-ik napjáig bezárólag terjedő 15 napi közszemlére kitétetik.

A fennebb említett költségelírányzat, valamint a közigazgatási bizottság részletes nyilatkozata közszemlére történt kitétel alatt d. e. 9—12-ig és d. u. 3—5-ig megtérülhet.

Egyesek az előírányzat ellen felszólalhatnak és felszólalásaikat írásban a kitételi időtartamának lejártá napjáig a polgármesterhez benyújthatják.

Nagy-Várad, 1903 július 18.

Bordé Ferencz,
polgármester helyettes.

A fürdő- és nyaralási idény alkalmából a t. közönség figyelmét felhívjuk

tűz és betörés mentes letéti pénztárunkra,

melyben külön-külön álló és közvetlenül zárható fiókok állanak előnyös feltételek mellett a bérelni kívánók rendelkezésére.

Nagyvárad Takarékpénztár,
részvénytársaság.

389

Uj zálogkölcson intézet

Nagyváradon.

A Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság
Nagyváradon

KOSSUTH LAJOS-UTCA. 4. sz. 1. emeleten

uj zálogkölcson intézetet

nyitott.

Mindennemű értékpapírokra és ékszerekre és legkisebb összegtől a legmagasabb összegig szolid feltételek mellett kölcsönt nyújt.

Visszafizetéseket a legkisebb résztörlesztés mellett elfogad, valamint vidéki megbízásokat pontosan elintéz. 357

Uj zálogkölcson intézet Nagyváradon.

Uj zálogkölcson intézet Nagyváradon.

312

A

„Nagyváradai hitelbank részvénytársaság“

működését Kossuth Lajos utca 10. sz. a. megkezdte.

Üzletköre :

Betétek kamatozás végetti elfogadása könyvecskékre és folyó számlára, mely előbbi után 5% kamatot fizet, adó levonás nélkül.

Váltók leszámítolása.

Előlegek értékpapírokra és áru-készletre.

Jelzálogkölcson nyújtása házakra és földekre.

Értékpapírok vétele és eladása.

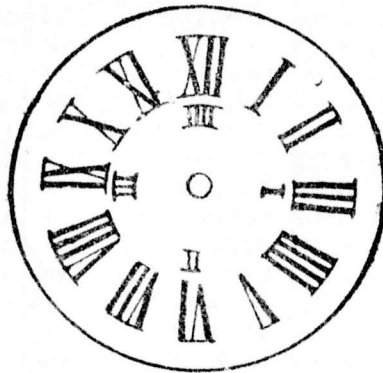
Szelvények és kisorsolt értékpapírok beváltása.

Hivatalos órák: d. e. 9—12-ig, d. u. 3—5-ig.

Az Igazgatóság.

Számos kitüntetés!

Számos kitüntetés!

DADAY JOZSEF utóda

Mezey Dezső

műlakatos és toronyórás

Nagyvárad, Szent János-utca 320. sz.

Van szerencsém a m. t. közönség b. figyelmét felhívni a mai kor igényeinek teljesen megfelelő és a legmodernebbül berendezett

műlakatos és toronyórás műhelyhelyiségemre,

hol több kiállításon kitüntetett szerkezetű TORONYÓRAIM vörös fémből készült főkerekekkel s a felhuzást könnyítő, a legezészerűbb módon alkalmazható külön mozgó orsókkal s a súlyemelő cizinkezett vassodronykötelet tartó vashengerekkel és ingaszabályozó csavarokkal vannak ellátva.

KÉSZ TORONYÓRAIMNAK jótállás felelősség mellett felállítását is elvállalom melyek pontos járásáért szavatolok.

A n. é. közönség szives pártfogását kérve, maradtam kiváló tisztelettel

MEZEY DEZSŐ,

műlakatos és toronyórás.

216

Telefon: 340. sz.

Telefon: 340. sz.

Tátray és Weil

hatóságilag engedélyezett villamos világítási, vízvezeték és légszesz berendezési vállalat.

LAKATOS MŰHELY.

Üzlet és javító műhely:
Fő-utca, Nyír-ház.

Fő-műhely:
Hármas-utca, 514.

a hol is minden e szakba vágó munkák, csillárok, asztali és ivlámpák, fürdőszobák, clostettek és ezenkívül bárminemű lakatos munkák szakszerűleg, felelősség mellett jutányosan és pontosan készíttetnek.

Költségvetések díjtalanul.

342.